

**KLASSIEKE STUDIËN
LATIJN
GRIEKS
EERSTE GRAAD
PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN**

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

VVKSO – BRUSSEL D/2011/7841/001

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs
Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Inhoudstafel

1 Krachtlijnen van de nieuwe leerplannen Klassieke Studiën, Latijn, Grieks eerste graad	3
1.1 Waaron een nieuw leerplan?	3
1.2 Wat zijn de grote veranderingen?	3
2 Mindmaps m.b.t. syntactische functies en naamvallen in het Latijn en het Grieks	6
2.1 Latijn	6
2.2 Grieks	13

1 Krachtlijnen van de nieuwe leerplannen Klassieke Studiën, Latijn, Grieks eerste graad

1.1 Waarom een nieuw leerplan?

1. Omdat er een kloof bestaat tussen het leerplan eerste graad en de leerplannen tweede en derde graad. De nieuwe inzichten van die laatste leerplannen moesten naar de eerste graad doorgetrokken worden.
2. Omdat er een kloof bestaat tussen het leerplan klassieke talen en de leerplannen moderne talen. Met het oog op een maximale transfer was het nodig de leerplannen klassieke talen meer af te stemmen op die van de moderne talen. Concreet betekent dat het invoeren van een minimumterminologie. Bovendien moest ook het gebruikte grammaticale kader aansluiten bij het grammaticale kader van die andere talen. Daarom werd er voor het nieuwe leerplan vertrokken vanuit de principes van de valentiegrammatica.
3. Omdat het hedendaags onderwijs en de leerlingen van vandaag een vernieuwde aanpak vragen. Activerende werkvormen en zelfstandigheidsdidactiek zijn noodzakelijk om onze leerlingen te blijven motiveren, voor welk vak dan ook.

1.2 Wat zijn de grote veranderingen?

1. Lectuur wordt opgewaardeerd. De eerste algemene doelstelling van de klassieke talen is immers het begrijpen van teksten van Latijnse en Griekse auteurs. Taalverwerving moet dus ten dienste staan van die lectuur: oefeningen op losse vormen moeten beperkt blijven en we moeten zo veel mogelijk vanuit een context vertrekken (ook bij het aanleren van vocabularium!). Alleen op die manier zullen ook onze leerlingen een brug kunnen slaan tussen taalverwerving en leesvaardigheid. Als leerkracht moeten we ons bij elke oefening de vraag stellen: "Beantwoordt deze oefening aan een nood in een leescontext?"

Lectuur opwaarderen betekent niet alleen een andere aanpak van de lessen taalverwerving, maar ook van de eigenlijke lectuurlessen. De drie momenten, taal-, lectuur- en cultuurreflectie, worden nu ook in de eerste graad ingevoerd. Op die manier vervalt een les lectuur niet tot het louter illustreren van een grammaticaal gegeven of tot het louter vertalen van een Latijnse/Griekse tekst. Er moet maximaal ingezet worden op leesplezier en dat plezier ondervinden leerlingen vooral als ze zelf lezen. We moeten hen dan ook vanaf het eerste jaar van de eerste graad een methode aanreiken om zelfstandig een tekst te kunnen aanpakken. Die leesmethode moet hen aangeleerd worden en taalverwerving vormt daarbij een eerste stap.

2. Een goede leesmethode vraagt onder andere aandacht voor verwachtingspatronen en de valentie van het gezegde. Dat vormde een tweede invalshoek om bij het nieuwe leerplan te kiezen voor de principes van de valentiegrammatica, naast gelijk sporen met de leerplannen van de moderne talen. Concreet situeert de vernieuwing zich enkel op het vlak van syntaxis. Daar wordt nu een systematisch onderscheid gemaakt tussen de drie dimensies die nodig zijn om een taalfenomeen volledig te beschrijven: morfologische vorm, syntactische functie en semantische rol. Daarnaast vertrekt de valentiegrammatica vanuit het dubbele onderscheid zinsdeel – zinsdeelstuk en noodzakelijk – niet-noodzakelijk. Het is zeker niet de bedoeling om leerlingen te overstelpen met tal van begrippen en categorieën. Integendeel zelfs: de volle aandacht moet uitgaan naar het beperkt aantal basisfuncties op het niveau van de zin, niet naar de vele subcategorieën bij de semantische rol: taalverwerving blijft ten dienste van lectuur staan!

Overzicht gebruikte grammaticale kader:

- a. twee fundamentele niveaus:

niveau boven de zin: aanspreking (vocatief)

niveau van de zin ↙

niveau onder de zin

- b. functies op niveau van de zin (= zinsdelen):

niet-noodzakelijke zinsdelen

bepaling van
gesteldheid

bijwoordelijke
bepaling

c. functies op niveau van de woordgroep:

- kern
- bijvoeglijke bepaling
- andere, bv. voorwerp of bijwoordelijke bepaling bij een bijvoeglijk naamwoord / bijwoord

3. Bij de algemene pedagogisch-didactische wenken in het algemeen deel van het leerplan staan heel wat interessante tips om de leerling van de eerste graad te motiveren en zelf aan het werk te zetten. Hoewel dit deel van het leerplan vaak niet gelezen wordt, bevat het belangrijke en interessante info en geeft het duidelijk de geest van het leerplan weer.

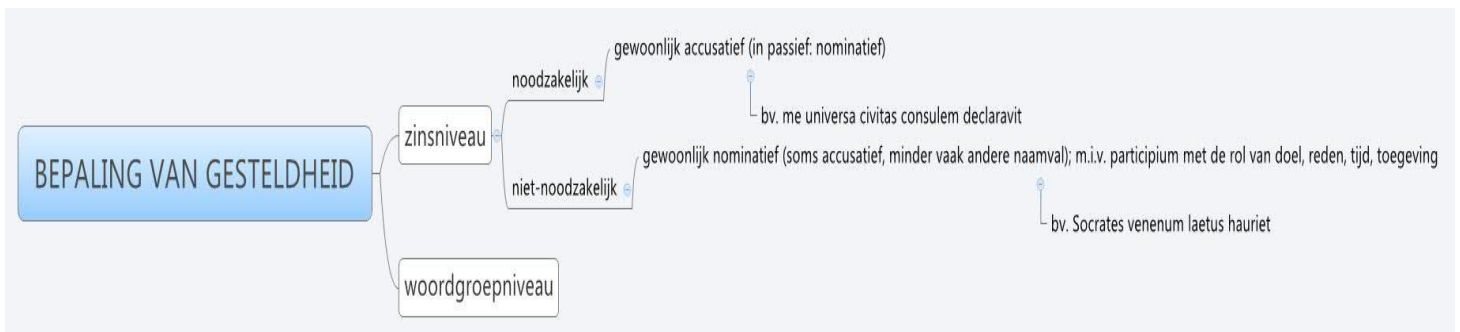
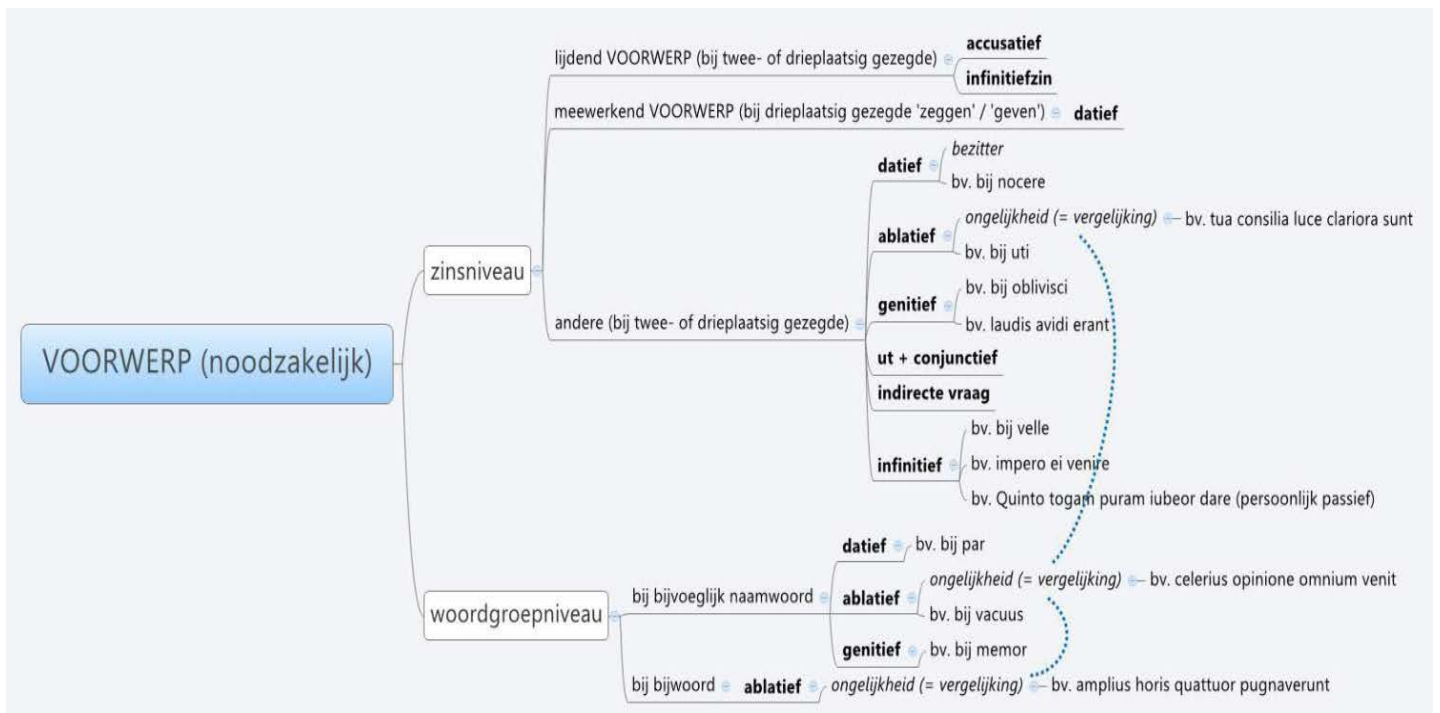
2 Mindmaps m.b.t. syntactische functies en naamvallen in het Latijn en het Grieks

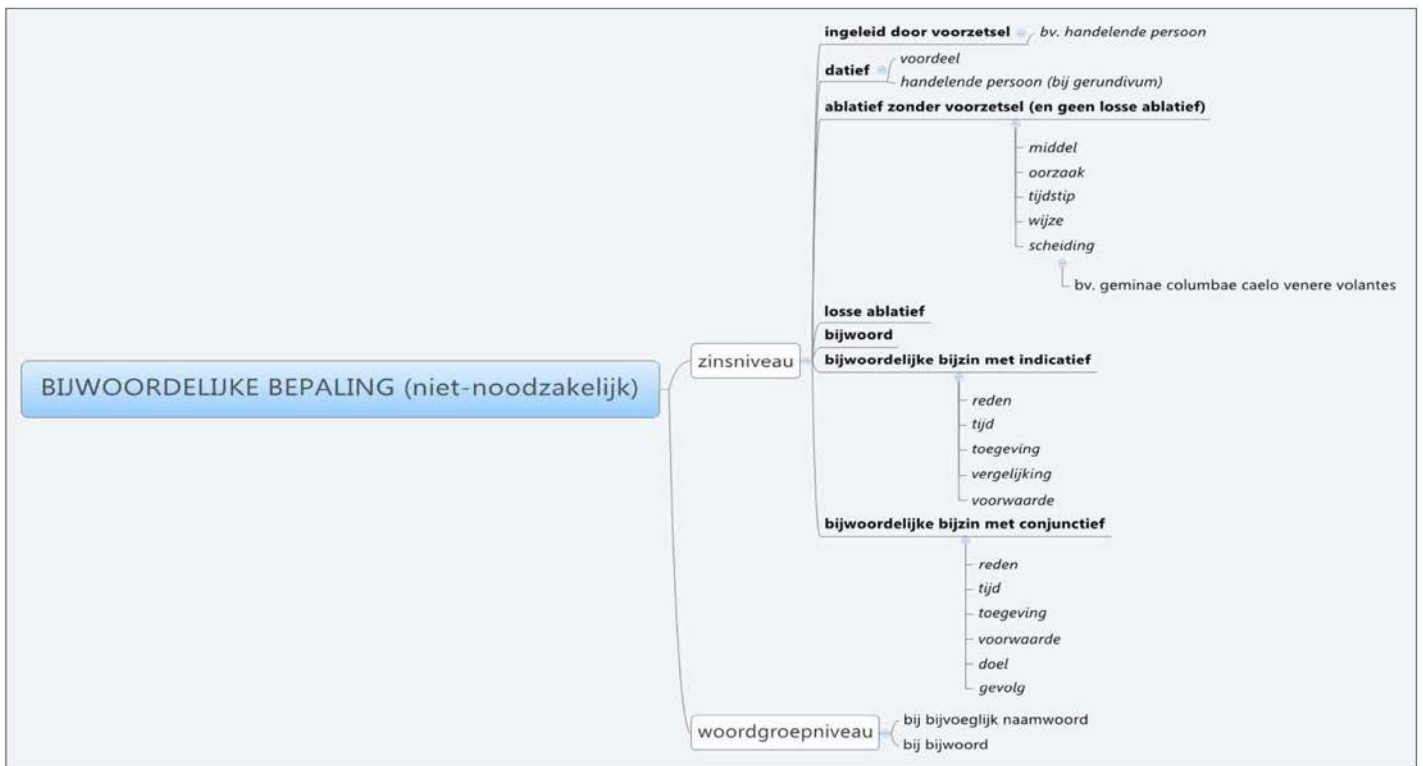
De mindmaps bieden een overzicht van de syntactische leerinhouden.
De leerinhouden van de eerste graad en die uit de (nog te verschijnen) leerplannen tweede graad zijn hier samen behandeld.
De schema's zijn gegroepeerd per taal: eerst Latijn, vervolgens Grieks.

Binnen de hieronder behandelde taal (Latijn / Grieks) komen eerst zes functies aan bod (gezegde, onderwerp, voorwerp, bepaling van gesteldheid, bijwoordelijke bepaling; en (enkel op woordgroepniveau) bijvoeglijke bepaling).
Er zijn geen schema's over de aanspreking, de vocatief, noch over de functie 'kern'.
De schema's over de functies geven de verscheidenheid aan vormen weer waarmee deze functies gerealiseerd kunnen worden;
in de schema's over de naamvallen wordt anderzijds duidelijk welke functie woord(groep)en in deze naamvallen kunnen vervullen.
De leerinhouden van de leerplannen vormen het uitgangspunt. Dit heeft voor gevolg dat syntactische verschijnselen die niet in de leerplannen opgenomen zijn, ook niet in de schema's voorkomen.
Benamingen in HOOFDLETTERS zijn functies.
Vetgedrukte woorden hebben betrekking op de morfologische vorm.
Cursieve tekst wijst op een semantische rol.

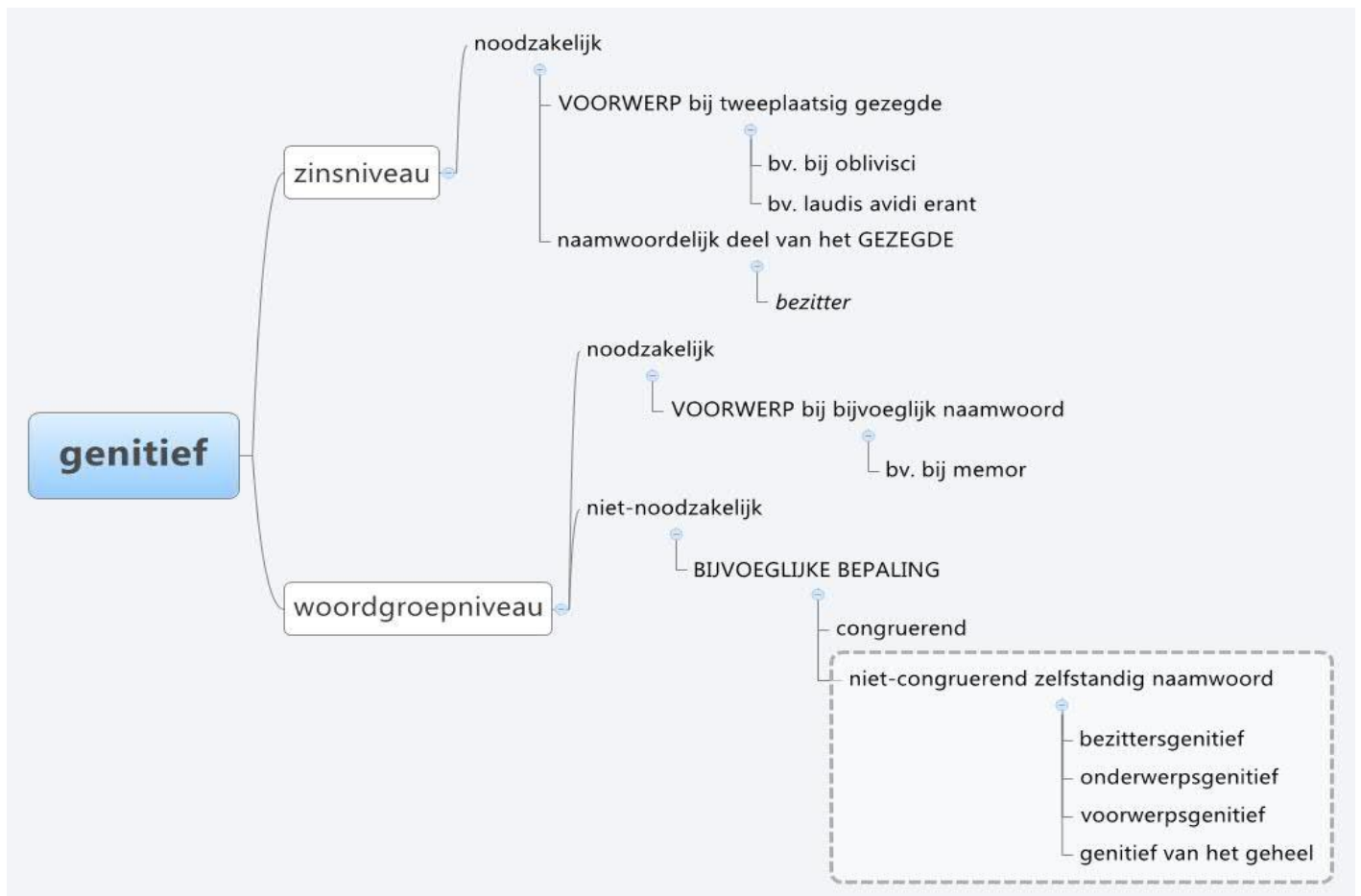
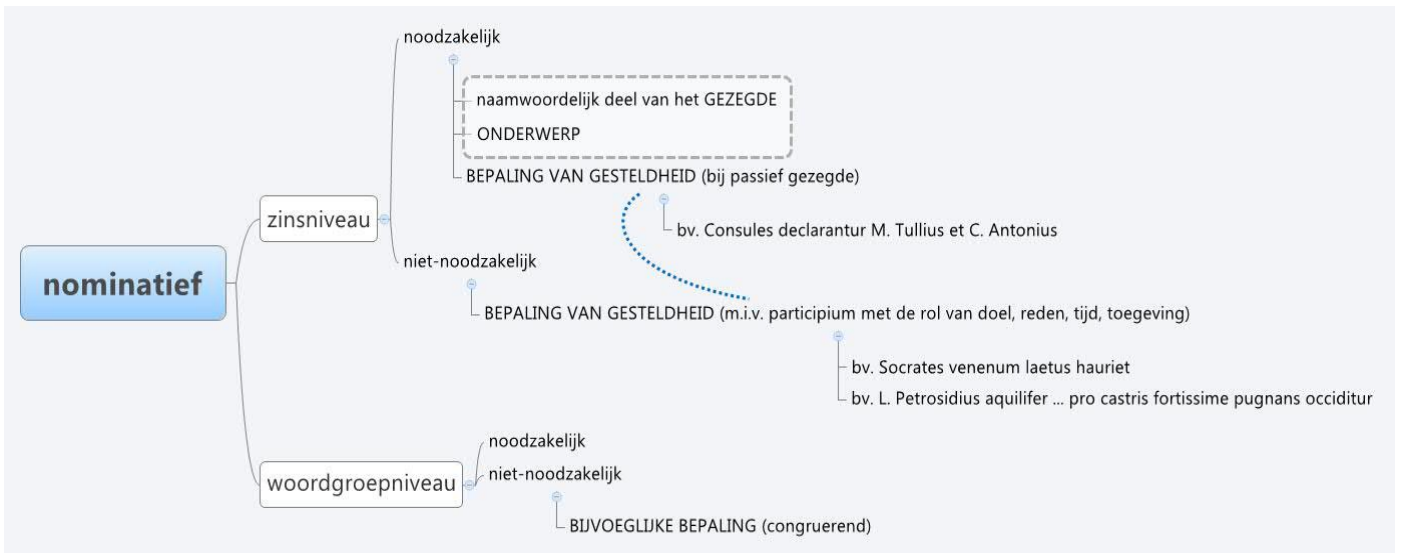
2.1 Latijn

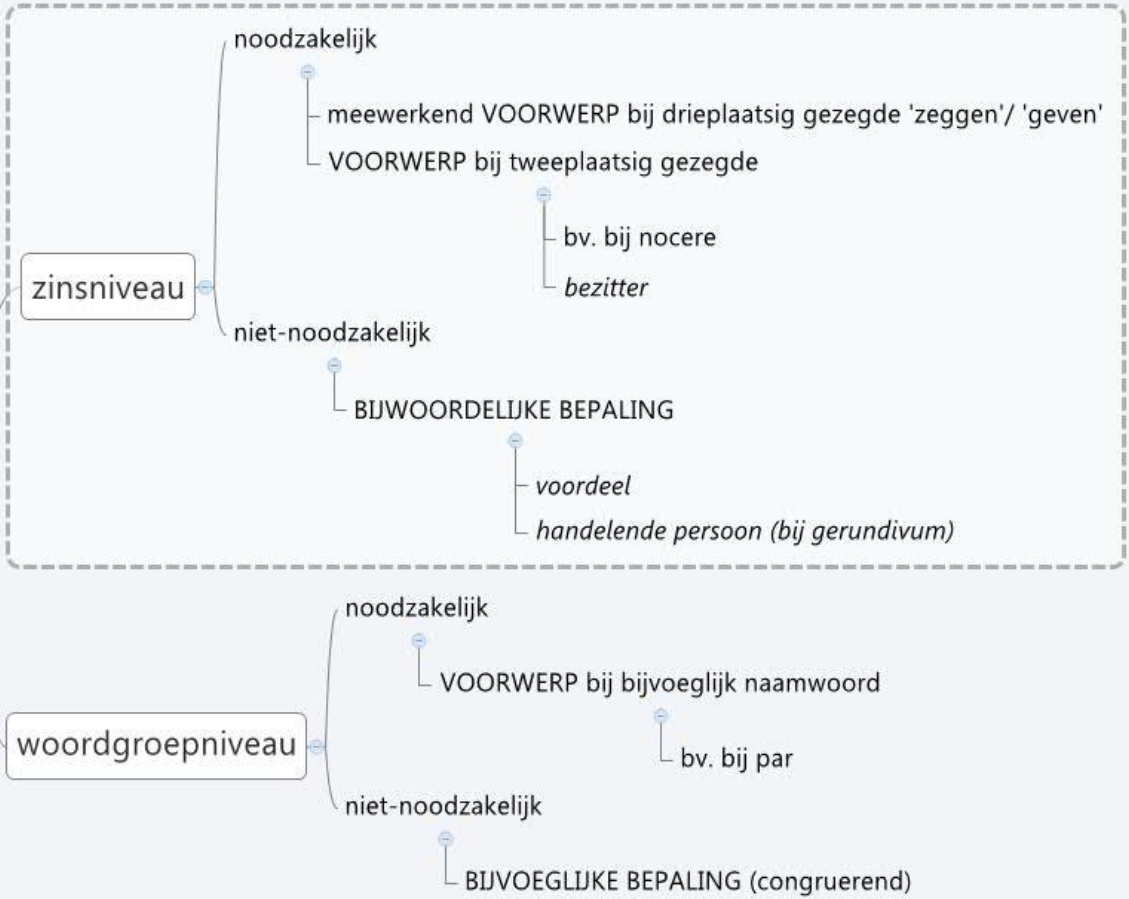

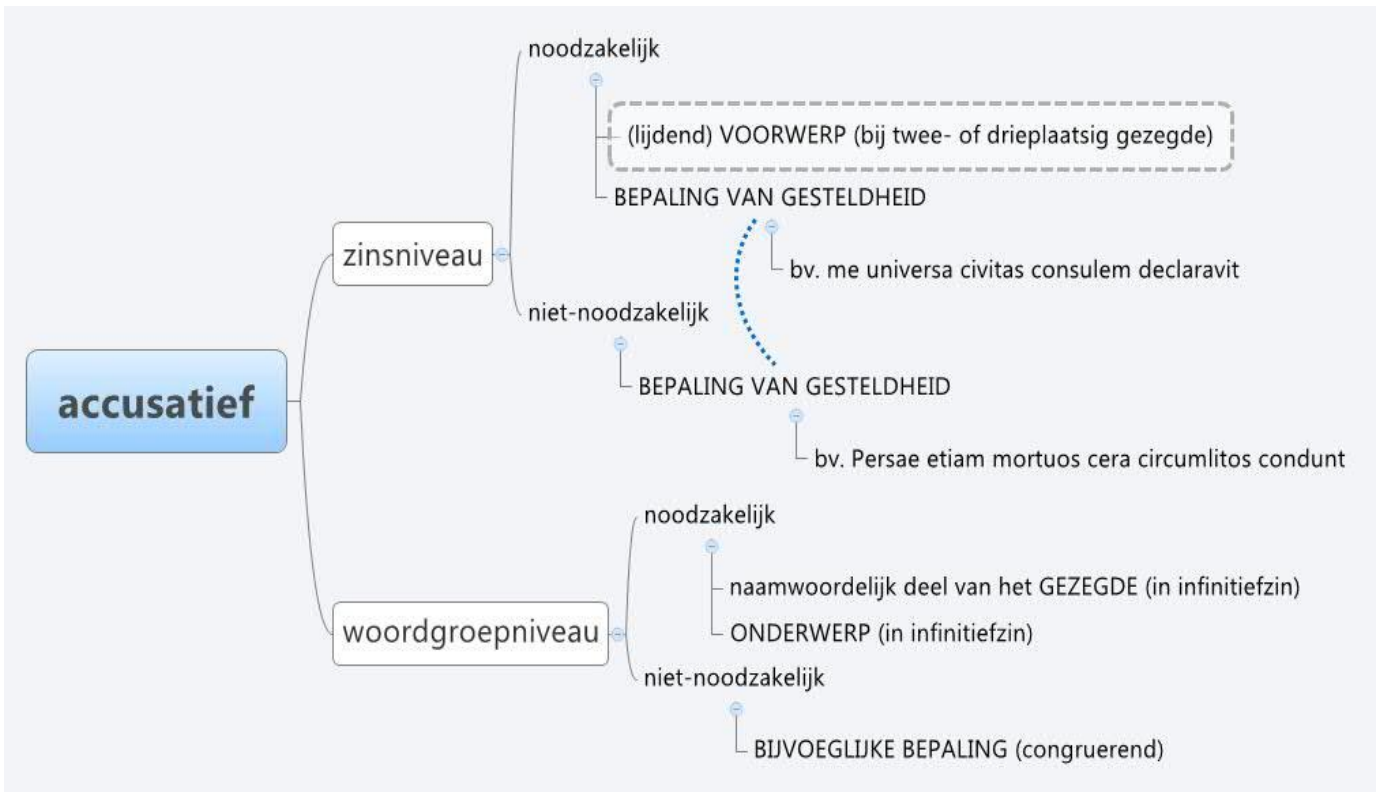

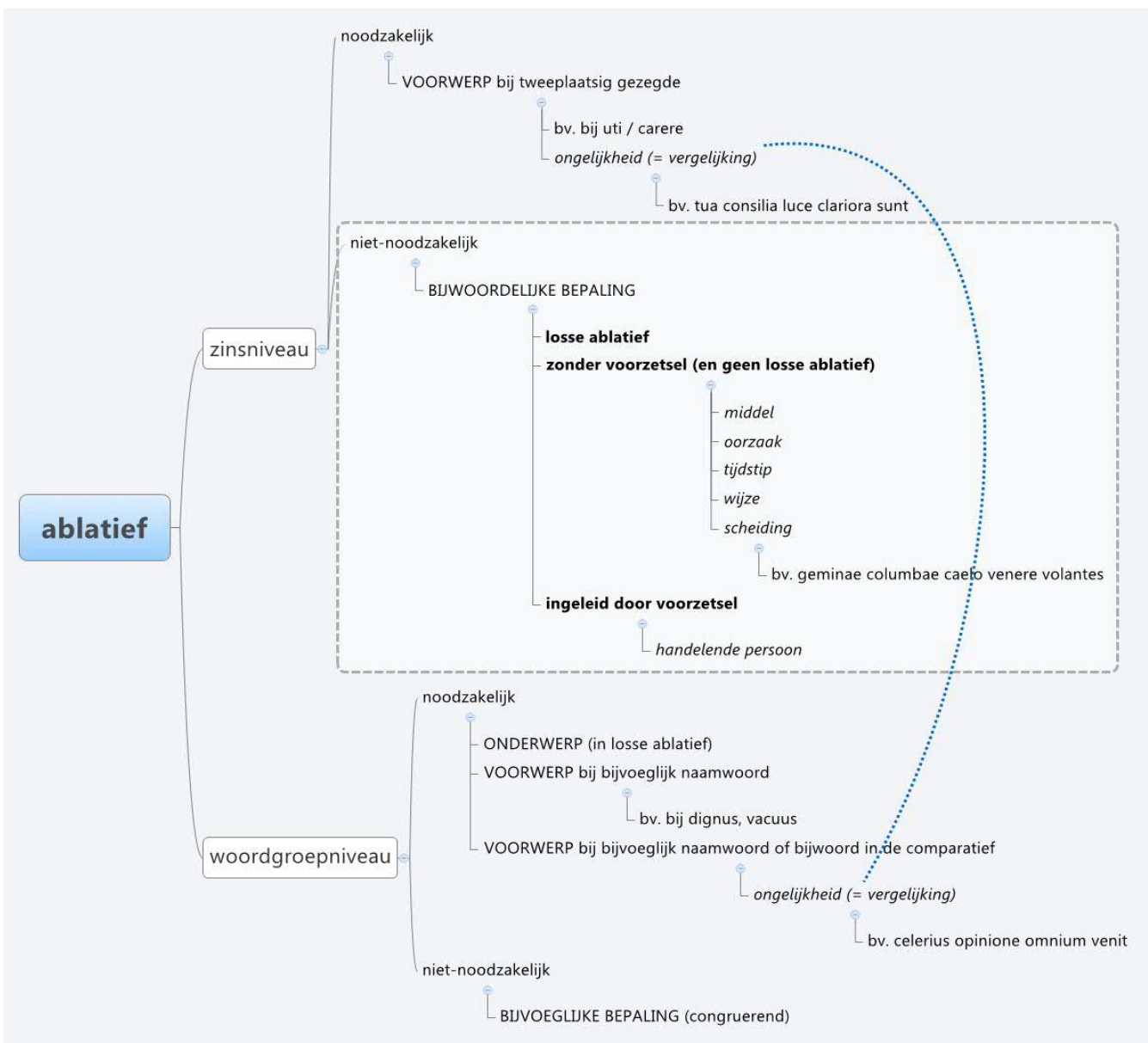

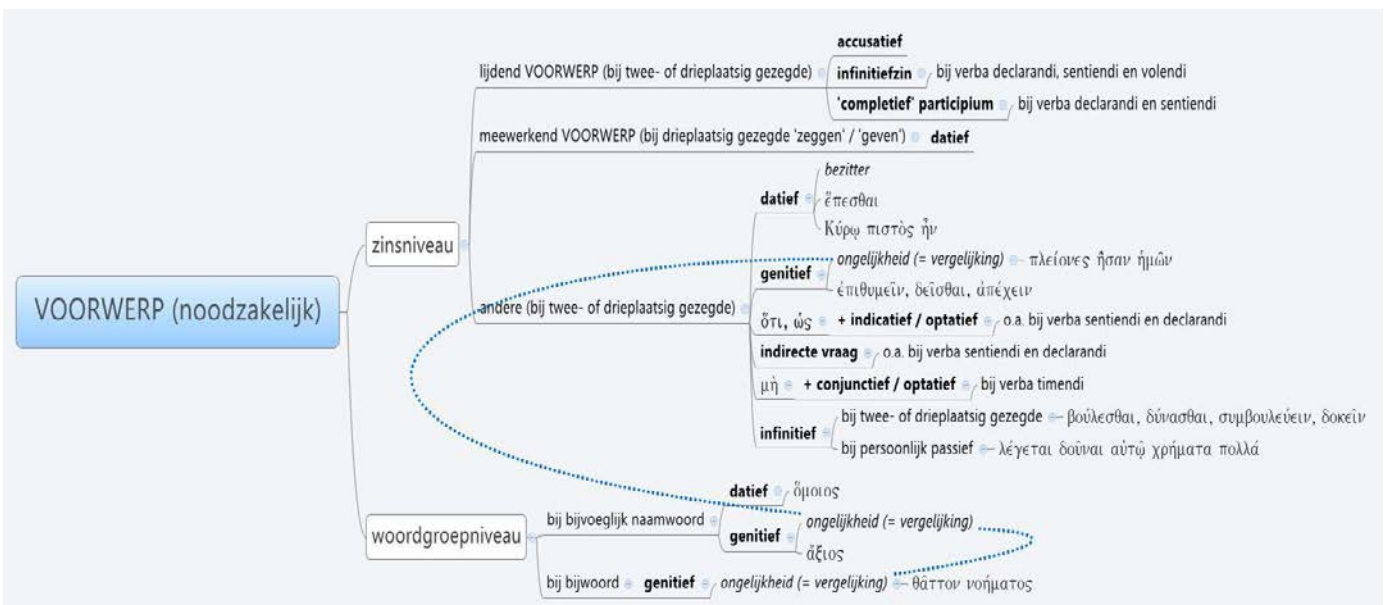
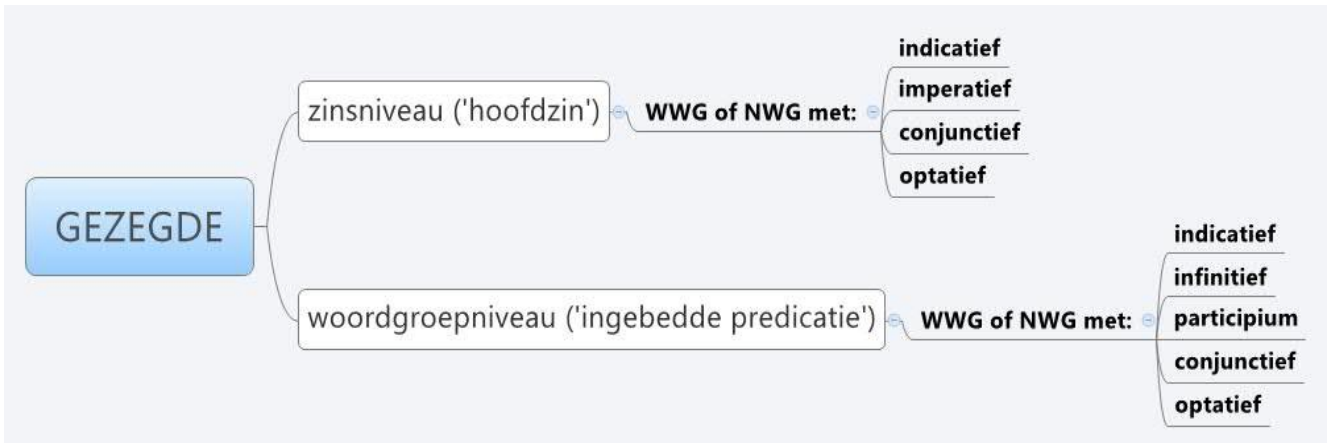
datief

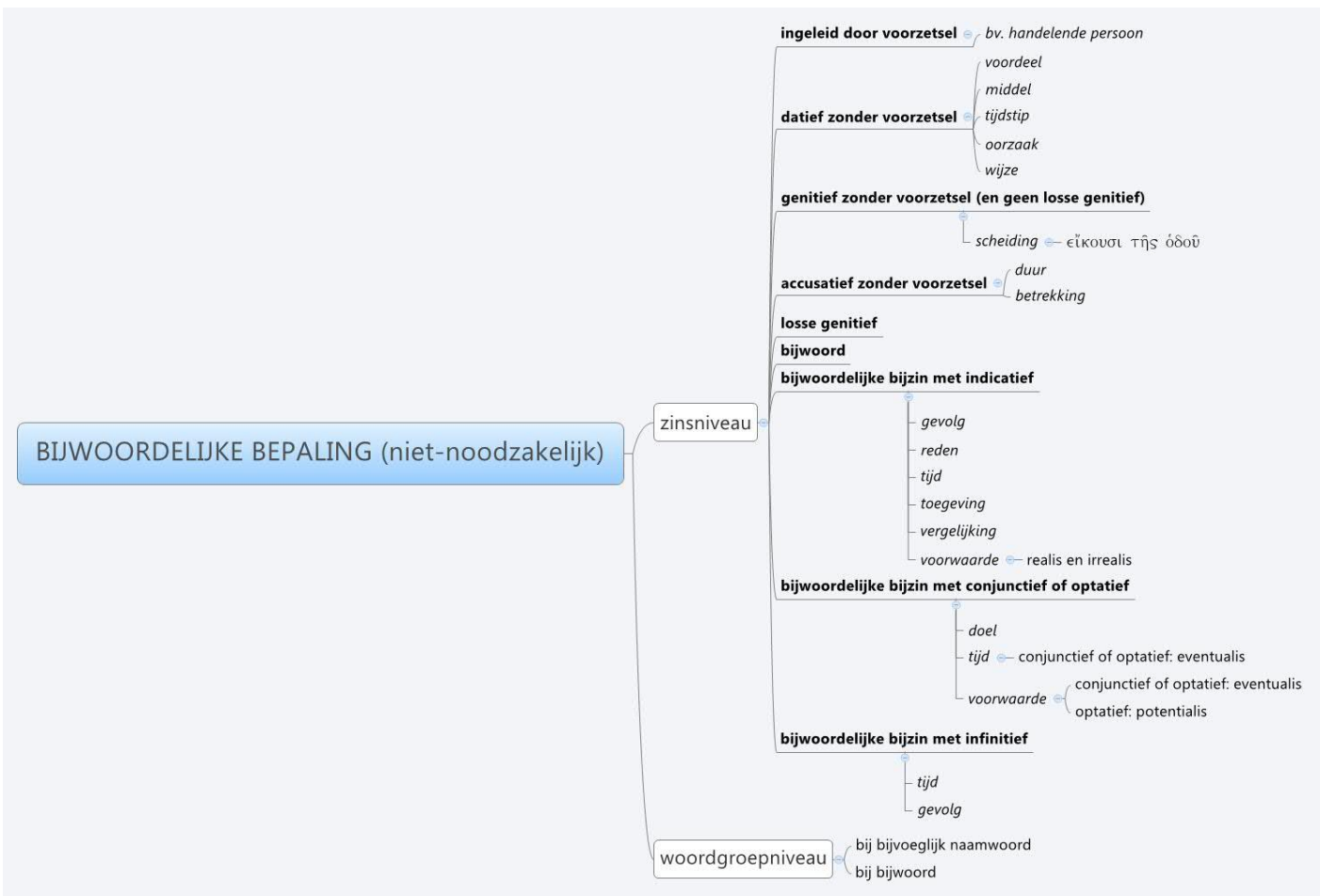
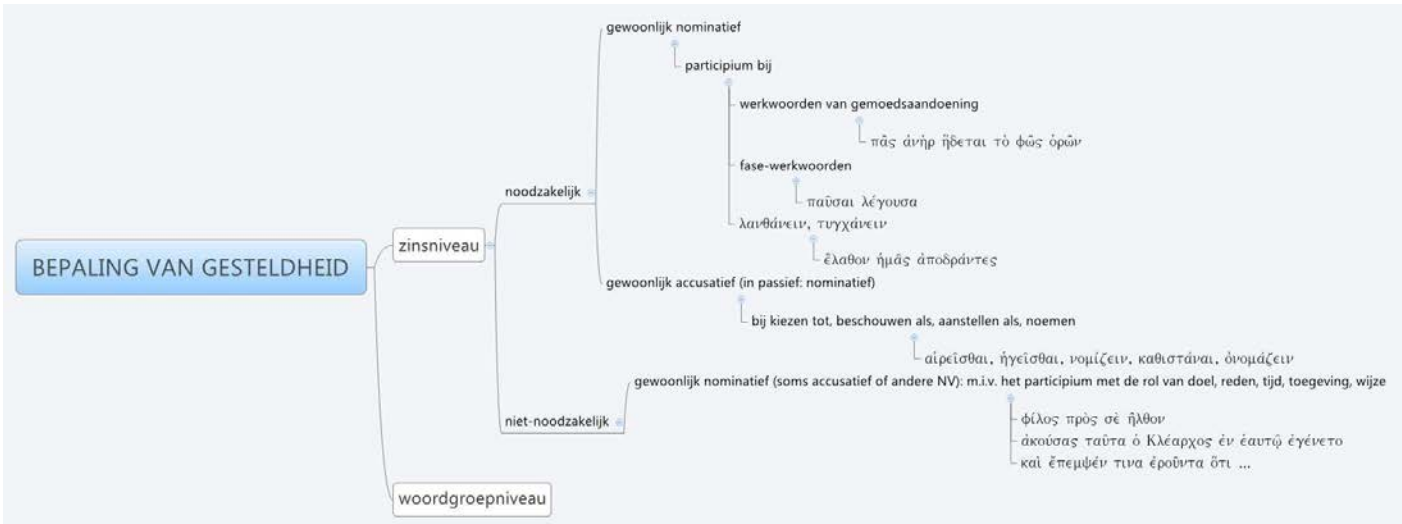

2.2 Grieks

BIJVOEGLIJKE BEPALING

woordgroepniveau

bijvoeglijk naamwoord

voornaamwoord

zelfstandig naamwoord in genitief

- bezittersgenitief
- onderwerpsgenitief
- voorwerpsgenitief
- genitief van het geheel

betrekkelijke bijzin

(bijvoeglijk) participium

telwoord

(bijgesteld) zelfstandig naamwoord

nominatief

zinsniveau

noodzakelijk

- naamwoordelijk deel van het GEZEGDE
- ONDERWERP
- BEPALING VAN GESTELDHEID

participium bij

- werkwoorden van gemoedsaandoening
  - πᾶς ἀνὴρ ἦδεται τὸ φῶς ὁρῶν
- fase-werkwoorden
  - παῦσαι λέγουσα
  - λανθάνειν, τυγχάνειν
  - ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες

bij passief gezegde

— ὁ Ξενοφῶν στρατηγὸς ἠρέθη

niet-noodzakelijk

— BEPALING VAN GESTELDHEID (m.i.v. participium met de rol van doel, reden, tijd, toegeving, wijze)

— φίλος πρὸς σέ ἦλθον
— ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο

woordgroepniveau

noodzakelijk

niet-noodzakelijk

— BIJVOEGLIJKE BEPALING (congruerend)

